

ker nikoli ne več, kdaj bo brezoseben birokratski zid postavil tebe na drugo stran.

Pomembno je poudariti, da so bili ključni sokreatorji razstave sami izbrisani: prispevali so množico dokumentacijskega gradiva (dopisovanja s sodišči, vlado, osebne zgodbe), razstavili so svoje preluknjane potne liste, otvoritve razstave pa so se udeležili v velikem številu. Tako je v galerijskem prostoru kot enem od središč vidnosti nevidno postalo vidno.

Približno leto dni pozneje je nastala razstava, ki je poskušala v zatohlem slovenskem prostoru, v katerem so bile burne razprave o pravici do umetne oploditve, referendumu o izbrisanih, segregaciji Romov in graditvi džamije, opozoriti na raznolike oblike nestrpnosti. Razstavo s povednim naslovom »Jara kača nestrpnosti« je finančno podprl takratni varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek. Pod avtorstvo razstave so se podpisale Vesna Leskošek, Nina Kozinc in Lea Šešerko. Razstavno gradivo, medijski odzivi (v obliki člankov in fotografij) so bili razvrščeni v štiri tematske sklope: sovražni govor, fizični napadi, institucionalno nasilje in izgoni. Poleg je bil prazen papir, kamor so lahko obiskovalke in obiskovalci zapisovali svoje misli in vtise. Ob tej priložnosti je bil posnet tudi brezproračunski dokumentarni film »BRČV 2004« avtorjev Barbare Kelbl, Nine Kozinc in Viktorja Bertonclja. Film je bil posnet na gverilski način: glavni protagonisti filma govorijo o nasilju, ki so ga doživeli na lastni koži zaradi svoje »drugačnosti«. Ta »drugačnost« zajema istospolno usmerjenost, temnejšo barvo kože in neslovensko etnično pripadnost. Celo igralec, ki je igral geja v eni od televizijskih nadaljevanj, je doživel nasilje.

Ob teh razstavah se poraja vprašanje, ali lahko umetnik in umetnica oziroma umetnost spremenijo svet. Namesto odgovora, imamo novo vprašanje: Ali ni že postavljanje ogledala družbi in družbenim odnosom po svoje tudi spreminjanje sveta?

Luka Hrovat

Izbrisani odpori

razstava fotografij (2007)

Info točka – Metelkova

Večletna zgodovina boja izbrisanih vsebuje množico dogodkov, zgodb, delovanj in ustvarjanj, ki so imeli oziroma še imajo težo, ne samo v domačem, temveč tudi v mednarodnem okolju. Od majhnih lokalnih akcij, ki so opozarjale na odvzeto dostojanstvo, pa vse do – za podalpski svet – velikih protestov v središču metropole. Bogat opus dokumentarnih slik, zbranih na enem mestu, nam je odprl številne poti, ki so jih prehodili izbrisani in njihovi tovarišice in tovariši v boju. Te slike so bile zbrane na dokumentarni fotorazstavi *Izbrisani odpori*, 27. februarja na Metelkovi v Info točki, v sklopu četrtega tedna izbrisanih. Matej Zonta je zbral in razstavil poleg svojih tudi fotografije več avtorjev, kot so Dare Čekeliš, Borut Kranjc, Leon Megušar, Franci Pavličič, Darij Zadnikar in drugih. Razstava je bila načrtno zastavljena kot pot, ki nas je z dogodki seznanjala kronološko. Ravno prek datumske konsistentne postavitve je opaziti rast tako gibanja izbrisanih in njihovega mreženja z drugimi aktivisti. Začelo se je z nekaj posamezniki in posamezniki, nadaljuje pa se z množico podpornikov. Veličino boja je bilo veliko lažje začutiti v prostoru, kjer so te obdajale številne zgodbe, v katerih so bile še manjše zgodbe, za katere si izvedel tako, da si prisluhnil mimoidočim ali pa vprašal katerega od akterjev. Ko slediš protestom pred parlamentom, gladovni stavki, akciji Bleferendum in nato preideš še na akcije, na katerih so izbrisani aktivisti postali del preostalih družbenih bojev, dojameš moč, ki so jo ustvarile zanikane subjektivitete. Iz nič je nastala

lo ne samo tisto, kar ni smelo obstajati, temveč se je združilo v avtonomno kolektiviteto, ki se je dvignila iz družbene apatičnosti. Nastal je politični subjekt, ki se je s svojim delovanjem solidariziral z marginaliziranimi skupinami v družbi. Mnogoterosti so na novo definirale lasten obstoj in opozarjale na zamegljeno, a kruto realnost. Razstava se je končala v mestu,

ki postavlja nove omejitve, gradi nove zidove in kjer nastajajo novi »izbrisani«, v Bruslju. Tragedija izbrisa se je razkrila ravno v mestu, kjer kraljuje ponos domačih oblastnikov. Izbris še vedno traja in boj se nadaljuje. Razstava je pomemben zgodovinsko-spominski mejnik na nadaljnji poti, kjer bodo znova nastajale podo-be dostojanstva in moči.